

Maja SIMONETI
Darja MATJAŠEC

Savska obrečna krajina

Razvojne priložnosti dolgotrajno varovanih območij

Prispevek povzema ugotovitve naloge o razvojnih možnostih obrečnega prostora Save v Ljubljani. Da se izognemo zadregam s posameznimi posegi v prostor, je za potrebe odločanja zasnovan strukturni koncept razvoja. Predlog vzpostavlja mestno in zunajmestno obrežje reke z različnim značajem programske ponudbe. Vsakodnevne pristočasne potrebe zadovolji ponudba blizu mesta, intenzivni programi širšega pomena so na levem bregu. Programsko ponudbo zaokroža povezovalna pot. Območja varovanja so v koncept vključena kot razvojna struktura. Ugotovitve naloge potrjujejo smiselnost predhodne celostne obravnave obrečnega prostora za potrebe načrtovanja razvoja.

The article presents a summary of findings from a research project dealing with development possibilities of the riverbanks and spaces along the river Sava in Ljubljana. In order to avoid problems with individual development initiatives a structural development concept for decision-making was devised. The proposal defines urban and outer riverbanks with different character and programme offer. Daily urban leisure needs are satisfied nearby, intensive programmes with wider significance are on the left bank. The programmes are connected with a path. Protected areas are integrated in the concept as development structures. The research findings prove the sensibility of the comprehensive approach to the riverbanks for planning development.

Ljubljana
Prosti čas
Rekreacija
Sava
Obrežna krajina
Varovano območje

Leisure
Ljubljana
Recreation
River landscape
Sava
Protected area

1. Uvod

Obrečni prostor Save je v Ljubljani iz različnih razlogov ostal obrobne pomena. Danes programska praznina območja predstavlja velik razvojni izziv. Ob tem se odpirajo vprašanja o prednostih in nevarnostih razvoja območij, ki so bila dolgo varovana. Ideja, ki jo predstavlja prispevek, išče odgovore v zasnovi ureditve celotnega območja, ki naj postane merilo sprejemljivosti posamičnih posegov. Predlog poziva k planerskemu pristopu in med drugim utemeljuje varovanje kot učinkovito razvojno strategijo. Predstavljeni koncept ključno zaznamuje odnosi med mestom, reko in zaledjem ter razmerja med območji varovanja kakovosti krajine in programsko razvojnimi območji.

Obrečni prostor povezuje krožna rekreacijska pot, ki omogoča doživljanje reke in obrečnega prostora ter povezuje niz različnih programov. Razporeditev programov sledi uravnoteženi razporeditvi programskih jeder vzdolž

poti tako, da so na mestni strani, desnem bregu, predvideni programi za vsakodnevno rekreacijo meščanov, na levem v odmiku od mesta pa so predvideni večji posegi in ureditve, primerne tudi za množično rabo in uporabnike iz širšega zaledja. Območja varovanja narave in krajinskih značilnosti so v konceptu opredeljena kot programska območja, po pomembnosti enakovredna drugim razvojnim območjem. Rešitev odgovarja na strateška vprašanja razvoja v prostoru in podaja usmeritve in izhodišča za nadaljnje načrtovanje.

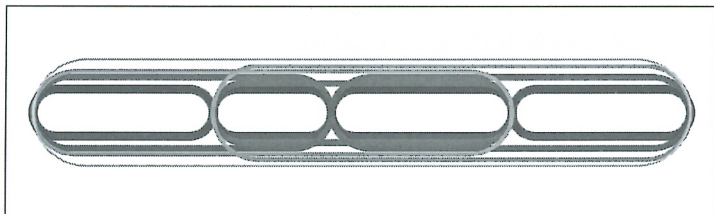
2. Ljubljana tudi mesto ob Savi¹

Ljubljana stoji ob dveh rekah, Ljubljanici in Savi. Obrečni prostor slednje je neprijetno manj povezan z mestnim razvojem kot nabrežja prve. Poplave, varovanje vodnih virov in energetskega potenciala so zmanjšali privlačnost obsavskega prostora

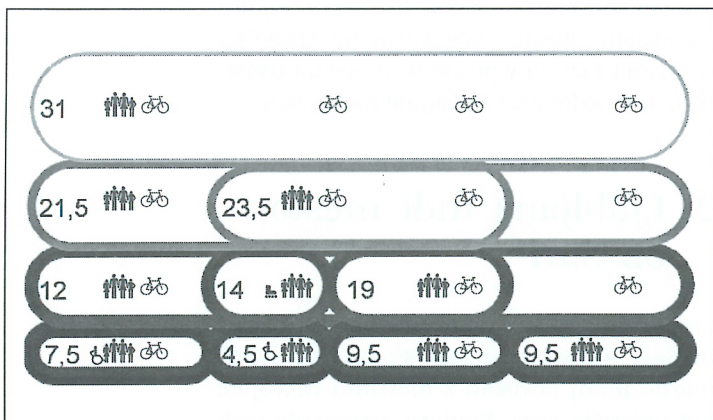
za razvoj mesta. V stiku z Ljubljansko kotlino je ostalo območje ob Savi, podobno kot Barje na jugu, do danes ohranjeno kot razsežno naravno zaledje mesta.

Opazna privlačnost in razsežnost obvodnega sveta postajata vse bolj zanimiva za razvojne pobude. Uporabnost prostora je danes omejena, tako fizično kot socialno in programsko. Urejeni in dostopni so samo določeni deli obrežja, voda v reki ni primerna za kopanje, tak in tako neurejen prostor je nepredvidljiv in premalo varen za rabo. Programska praznina omogoča posege, ki drugod niso možni in/ali dovoljeni. Neformalni posegi v prostor so ena od razvojnih nevarnosti. Problemi posamičnih posegov v prostor so lahko mnogo večji in imajo trajnejše posledice.

Razmeroma šibka povezanost obsavskega prostora z urbanim razvojem mesta v preteklosti se danes izkazuje kot potencialna prednost. Območje ob Savi je eno tistih v Ljubljani, ki šele čakajo na prevzem svoje vloge v mestu in mestnem življenju. Kako bo

Slika 1: Glavna pot s prečnimi povezavami in lokacijami programskih in servisnih točk omogoča obiskovalcem izbiro uporabe tudi po dolžini (oz. času) skozi obsavski prostor. Tam, kjer se prekriva največ možnih variant glede na dolžino (oz. po času), je tudi intenzivnost programov večja in nasprotno, kar se ujema z večjimi območji, ki so predvidena za naravno ohranjanje.

Slika 2: Sistem poti z različnimi razdaljami in možno strukturo uporabnikov

izkoriščen razvojni potencial območja, je med drugim odvisno tudi od prostorsko načrtovalskih izhodišč in z njimi povezanega ravnanja mestne uprave. Celovito urejanje rečnega prostora je praviloma zapostavljeno zaradi posamičnih teženj. Posamezni investitorji so v *boju za prostor* agresivnejši in uspešnejši od uveljavljanja javnih interesov v zvezi z urejanjem rečnega prostora kot posebne ekološke in mestotvorne prvine. Še posebno ker pri urejanju rečnega in obrečnega prostora kot javne površine ni možno izkazati neposrednega dobička. Potrebna so vlaganja, ki se obrestujejo z boljšo kakovostjo bivanja in šele posredno, na dolgi rok, tudi v trženju mestnih zemljišč.

Velika pričakovanja, povezana s potencialom prostora, se pogosto izjalovijo. Eden od razlogov za to je pomanjkanje predhodnega predvidevanja prostorske podobe in rabe. Razvojni potencial, ki ga pripisujemo nekemu območju, namreč ni značilnost prostora, kot sta na primer strmina ali rastlinski pokrov. Razvojni potencial je odvisen od družbene interpretacije. Potencialnost prostora se poraja v razmerju med vrednotenjem prostora in uravnavanjem rabe ter interesov v njem. Razprava o potencialnosti prostora se v praksi rada poenostavi na odločanje o posameznih posegih, z različnimi razsežnostmi vplivov na okolje, prostor in družbo. Posledice posamičnih posegov se kažejo v razvrstjenih območjih, ki brez programske, vsebinske in oblikovalske nadgradnje ostajajo socialno gluha, brez družbene nadgradnje, javnih in skupnih programov in ureditev, ki bi jih iz funkcionalnih okolij spremenila v bivalna okolja (Simoneti 2000).

Mestni oddelek za urbanizem je naročil izdelavo strokovnih podlag za ureditev obrečnega prostora ob Savi prav zato, da bi presekel prakso nepredvidljive prihodnosti delnih odločitev. Oblikovanje dolgoročnega razvojnega koncepta in predhodnih meril za posege v prostor je podlaga za skladnost rešitev in dopolnjevanje ureditev.

3. Razvojni cilji in izhodišča

Cilj priprave strokovne podlage je bil opredeliti izhodišča za celovito urejanje rečnega prostora v različnih časovnih prerezih krat-

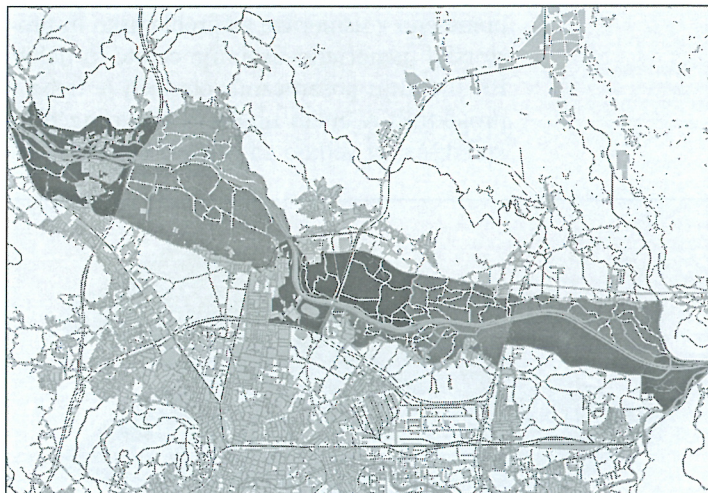
ko-, srednje- in dolgoročno. Izhodišča morajo zagotavljati zeleno prostorsko in programsko integriteto območja in omogočati odzive na posamezne pobude za razvoj v obvodnem prostoru. Šele kompleksno urejeno gradivo, ki strokovno vrednoti rečni prostor v ekološkem, sociološkem in morfološkem smislu, lahko ponudi osnovo za izdelavo prostorske dokumentacije. Namen strokovnih podlag je lahko dosežen, če bodo sprejete s širokim konsenzom. Priprava celovitih strokovnih podlag deluje kot eden od preventivnih ukrepov, ki skupaj s trdno namero in doslednim izvajanjem vodijo do sprejemljivejšega stanja v prostoru. Prenos izhodišč in principov mora biti zagotovljen iz konceptualne ravni prek potrjenih dolgoročnih razvojnih smernic do posameznih izvedbenih posegov. Splošnim zakonskim določilom se tako pridružujejo širša strokovna izhodišča za varovanje in razvoj prostora na konkretni izvedbeni ravni in v prid rečnemu prostoru. S tem se zagotavljajo tudi izhodišča za nadzor nad stanjem in razvoj prostora.

Naloga je izdelana v več delovnih korakih. Evidenci stanja, pobud in potreb sta sledila analiza in oblikovanje generalnega razvojnega koncepta. Z njim so za celoten obrečni prostor opredeljene možnosti za aktiviranje prostora ob hkratnem upoštevanju varstvenih kriterijev. Koncept je izhodišče za obravnavo območja ob Savi v dolgoročnem planu in podrobnih izvedbenih aktih. V nadaljevanju je izdelana zasnova urejanja prostora v dveh različicah. Upošteva možnost novih zajezitev na Savi zaradi hidroenergetske izrabe se predloga nekoliko razlikujeta, hkrati pa dopolnjujeta. Zasnovana sta kot dve fazi razvoja dejavnosti v obsavskem prostoru. Na osnovi teh zasnov je izdelana tudi zadnja faza naloge, v kateri so za dvanajst zaokroženih območij obravnave opredeljeni predlogi podrobnih pogojev in meril za posege v prostor. S tem je naloga usklajena z naročnikovim pričakovanjem, saj podaja izhodišča za vsako sprotno vrednostno opredelitev do razvojnih pobud.

Naloga povzema vse znane omejitvene kriterije in jih aplicira na konceptualno zasnovo. Pri tem namenoma ne opredeli končne programske in vsebinske rabe prostora, ker izhaja iz izhodišča, da so vse odločitve v prostoru predmet širših konsenzov, za katere izdelovalci strokovnih nalog niso pristojni. Naloga podaja predlog urejanja tako, da je za

različne razvojne pobude možno ugotoviti, kje so bolj in manj sprejemljive lokacije za njihovo umeščanje in kako se združujejo v celovito ureditev. Končne odločitve so prepuščene podrobnim okoljevarstvenim ocenam in odločitvam, povezanim s konkretnimi načrti urejanja, ki so nedvomno potrebni za vsako od dejavnosti.

Analitični del naloge je ponovno potrdil, da je treba meje območja obdelave med delom prilagajati vsebinam. Ob morebitnem iskanju ekoloških povezav in navezave območja na mesto je območje mnogo razsežnejše kot pri strukturiranju obvodnega prostora za potrebe podrobnega načrtovanja in urejanja. S stališča vodnogospodarskega urejanja je meja spet druga. Morda je prav to prelivanje vplivnega območja eden od vzrokov, da v sedanjih prostorski dokumentaciji vodotok nima

Slika 3: Struktura homogenih območij v obsavskem prostoru

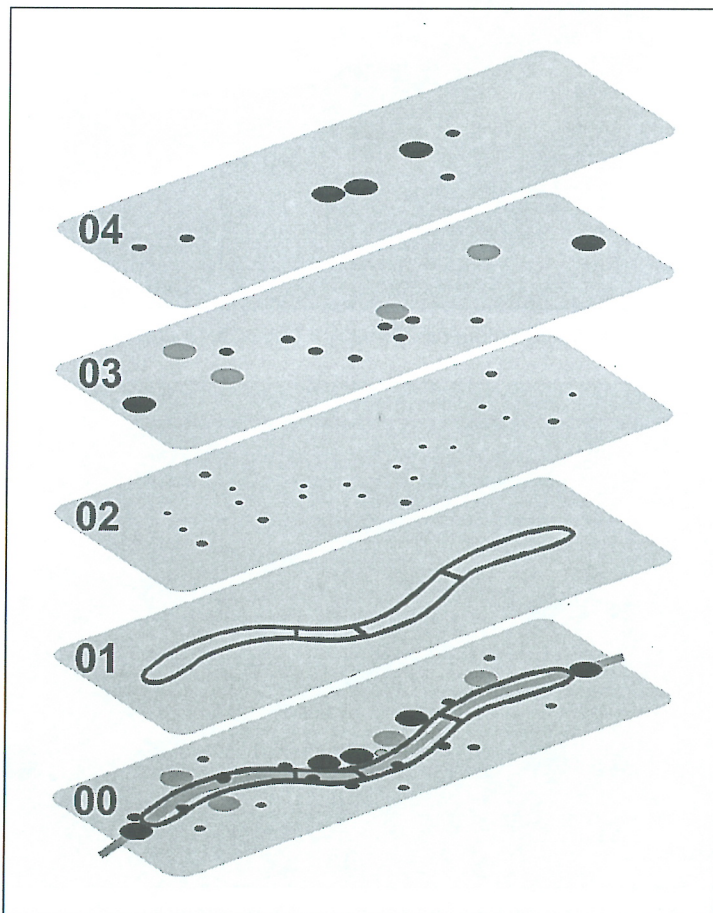
Slika 4: Razporeditev programskih središč, programskih jeder in programskih točk

svojega območja urejanja. Območja v obrečnem prostoru so formalno različno razdeljena, tako da poteka meja po osi vodotoka ali po eni strani. Tako razkosanje rečnega prostora seveda ni v prid celovitemu urejanju, zato je operativno potrebne delitve nujno zagotoviti tako, da vključujejo enotna izhodišča. Na probleme urejanja obvodnih območij so v preteklosti že večkrat opozarjali in v Ljubljani uspešno dosegli prakso celostne obravnave vodotokov vsaj v zgodnji analitično planski fazi. Ideji se približujejo tudi nekateri predlogi novega zakona o vodah (Simoneti, 1989, 1998; Simoneti/Kučan, 1997). V nalogi opredeljena strokovna izhodišča so izoblikovana na dveh ravneh. Prva je širša, načelna, ta izhodišča je smiselno trajno upoštevati na celotnem območju obdelave. Druga raven je opredeljena glede na ugotovljene značilnosti, režim urejanja obvodnega prostora in nekatera pridobljena izhodišča ter je prenesena v usmeritve za problemsko in prostorsko usmerjeno urejanje celote in delov. Pri urejanju posameznih območij je treba v projektnih rešitvah upoštevati tako načelna izhodišča, ki veljajo za celotno območje, kot

tista ki veljajo za posamezne dele in bodo v nadaljevanju te naloge potrjena kot sprejemljiva. Naloga podaja v strukturno razvojnem in programskem smislu predlog, ki ga je treba širše strokovno obravnavati in potrditi.

Načelna izhodišča izhajajo iz teze, da mora biti obsavski prostor kakovostna, naravna, kulturna, pestra in dinamična mestna prvina s specifičnimi urbanimi, socialnimi in ekološkimi funkcijami. Med načela, v nalogi opredeljena kot trajno zavezujoča, so uvrščeni:

- skladnost načrtovanja s programskimi in strukturnimi značilnostmi oz. potenciali obrečnega prostora: vsak nov vsebinski in strukturni poseg v prostor je treba preveriti s programsko, sociološko in ekološko zmogljivostjo prostora, še zlasti kadar gre za programe, vezane na vodo;
- zveznost: vsako novo vsebinsko in strukturno spremembo prostora je treba uskladiti z naravnimi in ustvarjenimi značilnostmi rečnega prostora gor- in dolvodno, levo- in desnobrežno, na obrežju in v zaledju;
- varovanje in razvoj obrečnega prostora: vsaka razvojna pobuda mora temeljiti na upoštevanju značilnosti prostora. Razvoj, ki upošteva načela celovitega urejanja in posebnosti posameznega območja, pomeni učinkovito obliko varovanja rečnega prostora;
- javnost obrečnega prostora: urejanje rečnega prostora je vsaj v določenem segmentu tudi urejanje javne površine ali površine v javni rabi, kar pomeni središčenje objektov in ureditev javnega značaja ter, ne glede na lastništvo, zagotavljanje prehodnosti in dostopnosti vodnih brežin kot minimalni ukrep v smislu javnosti rečnega prostora in njegovih funkcij in v smislu varovanja njegovih naravnih potencialov;
- sonaravno načrtovanje: pri vsakem posegu je treba poiskati možnosti za izboljšanje obstoječih razmer v vodnih in kopenskih ekosistemih in za ohranjanje in izboljšanje območij, ki predstavljajo ekološki in prostorski potencial.
- združljivost programov: vsak poseg pomeni večji ali manjši, lahko tudi uničujoč vpliv na naravno in družbeno okolje in je glede na to bolj ali manj sprejemljiv tako z vidika drugih programov kot z vidika prostora. Pri vsakem je treba pri presoji vplivov na naravno, bivalno in socialno okolje upoštevati načelo najmanjše škode.

Slika 5: Shema časovne faznosti razvoja obsavskega prostora

– celovitost urejanja v prostorskih dokumentih: usmeritve za urejanje morajo biti vključene v vse ravni prostorske dokumentacije, od planskih aktov do konkretnih dovoljenj. Treba je upoštevati dejstvo, da je rečni prostor pomembna prvina zelene sistema in mestnega načrta. Urejanje pomembnejših območij mora imeti podlago v idejnih rešitvah, pridobljenih z javnimi natečaji.

4. Konceptualna zasnova

Predlagani koncept urejanja obsavskega prostora povezuje ključna izhodišča za podrobnejšo zasnovo prostorskega razvoja celotnega obrečnega prostora glede na naravne in ustvarjene značilnosti, varovane prvine in razvojne možnosti. Koncept sloni na ideji ločevanja med notranjim (mestnim) in zunanjim (regionalnim) nabrežjem, ki ju povezuje krožna rekreacijska pot. Skoraj tridesetkilometrski poteza z nizom programskih točk, jeder in središč osmisli uporabne razsežnosti obsavskega prostora.

Nosilna prvina aktiviranja prostorskega potenciala obrečnega prostora je krožna pot vzdolž levega in desnega brega Save. Zamišljena je kot večnamenska rekreacijska površina, ki omogoča doživljanje reke in obrečnega prostora in hkrati predstavlja skoraj 30 km urejenih površin različnega značaja z možnostjo izbire različno dolge krožne poti. V osnovi je urejena tako, da omogoča hkratno uporabo pešcem in kolesarjem. Označena in prirejena je tako, da omogoča izbor smeri glede na razpoložljivi čas uporabnika. V enem delu je utrjena tako, da je urejen krožni poligon za uporabo pripomočkov, kot so rolerji, skate ipd. Neodvisno je urejena tudi krožna jahalna pot. Nova pot je povezana z zanko poti spominov in tovarništva.

Nadalje koncept temelji na ideji povezovanja prostorskih kakovosti in preišljenega razporejanja rab v prostoru. Razporeditev programov sledi zamisli o desnem, mestnem

bregu reke in levem, zalednem bregu, ki povezuje mesto z drugimi naselji in naravnim zaledjem. Programi so v prostoru razporejeni tako, da so programske točke kot najpreprostejša oblika programa ritmično nanizane vzdolž nove poti.

Na desnem in levem bregu se razporedijo programska jedra mestnega značaja. Samo na levem, zunajmestnem bregu pa so predlagana programska središča širšega pomena. Posebnost koncepta je izhodišče, da so tudi homogena območja varovanja krajinskih značilnosti vključena v zasnovo kot programska območja urejanja. Glede na značilnosti prostora je aktivno varovanje naravnih območij razporejeno na obeh bregovih reke.

Nizanje počivališč, osnovnih programskih točk, je predvideno na razdalji pol ure hoda oziroma dveh kilometrov. Zamišljeno je, da se na teh razdaljah neodvisno ali v povezavi s katerim od resnejših programov uporabnikom poti omogočajo kritje pred neugodnim vremenom, javna razsvetljava, počivališče, po možnosti tudi javne sanitarije in telefonski sistem klic v sili.

Programska jedra se po eni strani navezujejo na obstoječe vitalne programe, po drugi pa sta podani možnost in namera za vzpostavitev novih jeder. Medtem ko se programske točke nizajo ob poti, je za programska jedra značilno, da se razmeščajo tako ob rob obstoječe poselitve kot v bližino vode in vmesne prostore. Med njimi so velike razlike. Tako jedro je lahko gostišče, ki v prostoru že deluje in ga koncept zgolj spodbuja k odpiranju v obrečni prostor in vključitev v prizadevanja za ureditev večje rekreacijske privlačnosti širšega prostora. Po drugi strani je to lahko novo kopališče ob Savi.

Programska središča so najvišja raven novih programov v obsavskem prostoru. Zanje naj bi bilo značilno, da presejajo potrebe mestnih prebivalcev in s svojo ponudbo privlačijo tudi druge obiskovalce. Mednje se lahko uvrstijo različni športni programi, zabavišni

Slika 6: Struktura homogenih območij v obsavskem prostoru

parki in podobni programi z vsemi potrebnimi dopolnilnimi programi, kot so parkirišča, prenočitvene kapacitete, prehrana, informacijska središča, razstavniki in drugo. Programska središča so veliki posegi v prostor, ki se jih podobno kot programska jedra ureja na podlagi podrobnih prostorsko izvedbenih aktov. Zaradi izjemne kakovosti prostora so predvidene variantne rešitve (različne oblike natečajev). Programska središča niso nujni posegi za aktiviranje obsavskega prostorskega potenciala, so pa logično nadaljevanje v procesu postopnega umeščanja novih rab v tamkajšnji prostor. Glede na velikost posegov se umeščajo postopoma na osnovi okoljevarstvene in prostorsko oblikovne presoje.

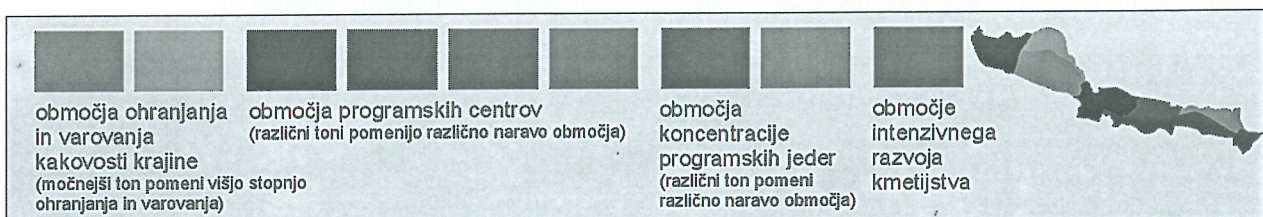
Z vidika potencialov prostora je v konceptu predvidenih 5 programskih središč: Tacen, Tomačevski prod, Jarški prod, Pod Šentjakobom in Sotočje. To so iz obravnavanih vidikov in razporeditve v prostoru najustrenejše lokacije za njihov razvoj, niso pa edine možne. Glede na to, da so povezane tudi s prometnimi vstopi v mesto, se lahko katero preseli tudi na mestno, desnobrežno stran. Enako je možno predvideti, da bo postal kateri od konceptualno praznih prostorov zaradi drugih okoliščin zanimiv za razvoj središča. Če bi se začela središča umeščati na druge lokacije, bi bilo treba upoštevati izhodišče o pomenu razmestitve, uravnotežene razporeditve središč v prostoru in prilagoditi njihov koncept novim odločitvam.

Značaj predvidenih središč je raznovrsten. Osnova za Tacensko je že uveljavljen program športov na divjih vodah. V prihodnje ga je smiselno dopolnjevati in nadgrajevati z dopolnilnimi programi. Tomačevski prod ima lahko zaradi najizrazitejše navezave na mesto urbano-parkovni značaj. Z urbanega vidika privlačna lega je v razvoju omejena z upoštevanjem varstva vodnih virov (drugi varstveni pas) in že prisotno neformalno rabo (vrtički). Jarški prod je privlačen zaradi dobre dostopnosti in razsežnosti prostora, kar omogoča tudi razvoj programov, ki za svoje delovanje

potrebujejo večje površine. Gozd in živice po eni strani omogočajo kakovostno umeščanje programov v prostor, po drugi pa je treba upoštevati zahteve po ohranjanju obrečnega gozda. Enako kot pri Tomačevskemrodu je tudi tu treba upoštevati režim varovanja vodnega vira (drugi varstveni pas). Območje Pod Šentjakobom se kot potencialno za umeščanje programskega središča kaže zaradi dobre dostopnosti (z izgradnjo štajerske avtoceste). Primerno je tudi z okoljevarstvenega vidika, saj leži zunaj območij strožjega varovanja vodnega vira (tretji varstveni pas). Središče bi moralo biti oblikovano tako, da se ohranja ključni značaj naravne in kulturne krajine. Sotočje se kot programska središča predlaga zaradi izrednega geomorfološkega pojava in doživljajske vrednosti območja. Ureditve morajo biti podrejene naravnim značilnostim, gradnje umeščene tako, da spoštujejo merilo in značaj prostora, verjetno v širše zaledje sotočja. Sotočje je treba glede na povezavo z območjem Kamniške Bistrice in Savo dolvodno snovati kot medobčinski projekt.

5. Premislek pred odločitvami

Danes je možno širši obsavski prostor oceniti kot razsežen, razmeroma ohranjen naravni prostor z naraščajočim številom ureditev in programov, ki predstavljajo razširjeno prostorsko ponudbo in izkoriščajo naravne danosti in prostorske možnosti. Ker je za celotno območje hkrati značilna odsotnost prepoznavne urejenosti, ki bi zagotavljala razmere za psihološko in fizično varnosti, je prostor mnogo slabše izkoriščen, kot bi glede na svoje zmogljivosti in značilnosti lahko bil. Ne nazadnje je tako prazen prostor tudi predmet nesprejemljivih rab, degradacijskih posegov, nedopustne privatizacije naravnih virov in tudi manj sprejemljivih razvojnih interesov, ki so povezani zgolj z razpoložljivostjo zemljišč in manj s širšimi cilji urejanja obsavskega prostora.

Slika 7: Značaj homogenih območij

Analiza privlačnosti mestnega prostora za rekreacijsko rabo je pokazala, da se Savski prostor umešča med deset nosilnih rekreacijskih območij v Ljubljani, med katerimi je v ospredju po fizični razsežnosti in krajinski pestrosti. Lega v prostoru ima izredni pomen tudi v smislu zagotavljanja ekološkega ravnovesja. Od Save segajo ekološke povezave v smeri sever-jug čez mesto do Barja in navzven v primestje.

Aktiviranje območja vzdolž Save je razvojni podvig, ki ima vse možnosti, da postavi nova izhodišča bivalni kakovosti, kot tudi programski pestrosti mestnega območja. Premišljeni posegi, podrejeni skupnim izhodiščem, lahko v programskem smislu postanejo nova prepoznavna razvojna smer mesta, ki jo na prelomu tisočletja označuje kakovost bolj kot kvantiteta, ponudba storitev pred neposredno proizvodnjo.

Varljivi vtis praznosti prostora je treba najprej razumeti kot drugačno polnost, nato pa na osnovi sprejemanja te drugačnosti kot dela urbanosti usmerjati razvoj v prostoru. Eno ključnih izhodišč te naloge je, da je obvodni prostor Save velika naravna entiteta, ki jo bo na osnovi srečnih okoliščin razvoj dosegel v obdobju, ko so možnosti za nesprejemljive okoljske in prostorske rešitve mnogo manjše, kot so bile v preteklosti. Strokovna usposobljenost in odgovornost terjata celovito premišljene posege, razvoj ob hkratnem varovanju, ozaveščena javnost spremlja posege v prostor in preprečuje prenašane in prevelike spremembe. Ta naloga izhaja iz razvojne premise varovalnega planiranja, ki se ne ogreva za varovanje *per se*, temveč se vidi v vlogi iskanja najboljših, okoljsko sprejemljivih razvojnih rešitev. Kot je razvidno iz koncepta, ki je na takih izhodiščih predlagan, je ključno uravnoteženje med posameznimi posegi in varovanimi prvinami, ki edini vodi do skladnega razvoja.

Pomanjkljiva samozavest prostorskega planiranja je v zadnjih desetih letih pustila pečat v različnih prostorih fizične vmesnosti tudi zaradi zadržkov, ki se porajajo v odnosu med načrtovanjem kot instrumentom zagotavljanja javnih in skupnih interesov in lastnino zemljišč kot pogojem uveljavljanja zasebnih in delnih interesov. Razvoj se vse bolj meri z višjo in širšo kakovostjo bivalnih razmer. Tudi dogajanje v slovenski prostorski praksi se bo v tem smislu nedvomno zasukalo, ko

bo za zagotavljanje pričakovane kakovosti v prostoru znova postalo pomembno dolgoročneje prostorsko planiranje s prevlado javnega interesa nad zasebnim. Način, na kakršnega je k problemom odločanja o posegih v obsavski prostor pristopila ljubljanska uprava, kaže, da se problemov sprotnega odločanja brez vnaprej določenih meril zaveda vedno širši strokovni krog. Bojazen, da bi ne izkoristili znanja in možnosti, ki jih ponuja prostorsko načrtovanje, je zagotovo odveč.

Mag. Maja Simoneti, univ. dipl. inž. arh.; Darja Matjašec, univ. dipl. inž. kraj. arh., LUZ d. d., Ljubljana
E-pošta: maja.simoneti@luz.si; darja.matjasec@luz.si

Opomba

¹ Več o obrečnem prostoru Save in v prispevku predstavljenih razvojnih predlogih v nalogi: Jankovič, K., Matjašec, D., Simoneti, M., Mlakar, A. (2001) Savska obrečna krajina, Strokovne podlage za nov dolgoročni prostorski plan MOL, LUZ d. d. Ljubljana, naročnik MOL – Oddelek za urbanizem.

Viri in literatura

- Anzeljc, A. (2000) Vodnogospodarska problematika Mestne občine Ljubljana, Zaščita pred škodljivim delovanjem voda, Vodnogospodarski inštitut, Ljubljana
- Dolgoročni plan RS za obdobje od leta 1986 do leta 2000, Ur. list SRS št. 1/85, 41/87, 12/89 in Ur. list RS št. 36/90 in 11/99
- Gabrovec, M., Orožen Adamič, M. (2000) Ljubljana – Geografija mesta. Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, ZRC SAZU, Ljubljana.
- Hidrološke in hidravlične razmere v času poplavnih vod v strugah in na poplavnih območjih, ureditve poverij za zmanjšanje poplavnih vod in metodologija za podatkovne baze (1997) VGI (MOP, MORS), Ljubljana.
- Jeršič, M. (1999) Prostorsko planiranje rekreacije na prostem – Priročnik, Urad RS za prostorsko planiranje, MOP, Ljubljana.
- Jeršič, M. (2000) Vpliv rekreacije na funkcionalno in strukturno zgradbo Ljubljane. V: Gabrovec, M., Orožen Adamič, M.: Ljubljana – Geografija mesta, Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC SAZU, Ljubljana, str. 229–240
- Keating, M. (1995) Agenda 21 za spremembo s Srečanja na vrhu. Agenda 21 in drugi sporazumi iz Ria de Janeira v razumljivem jeziku (*The Earth Summit's Agenda for Change. A plain language version of Agenda 21 and the other Rio Agreements*), Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Ljubljana.
- Korže, V. A. (2000) Značilnosti biotopov na območju mesta Ljubljana. V: Gabrovec, M., Orožen Adamič, M. Ljubljana – Geografija mesta, Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC SAZU, Ljubljana, str. 131–140
- Kotarac, M. in dr. (2000) Kartiranje habitatnih tipov ob-savskega območja v Mestni občini Ljubljana, Poročilo

- za MOL, Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju.
- Marušič, I. in dr. (1998) Naravno okolje mesta Ljubljana kot razvojni dejavnik, raziskovalno poročilo, MOL Oddelek za raziskovalno dejavnost in Oddelek za urbanizem in okolje, Ljubljana.
- Marušič, I. (1992) Raba odprtega prostora ljubljanskih občin, raziskovalna naloga, Mestni sekretariat za raziskovalno dejavnost, Ljubljana.
- Ogrin, D. in dr. (1994) Zeleni sistem Ljubljane – Zasnova, BF IKA, Mesto Ljubljana, Zavod za prostorsko in urbanistično načrtovanje, Ljubljana.
- Ogroženost vodnih virov za oskrbo Ljubljane z vodo (1995) JP Vodovod – kanalizacija, Ljubljana.
- Okolje v mestni občini Ljubljana (2000) Mestna občina Ljubljana, Zavod za varstvo okolja, Ljubljana.
- Plut, D. (2000) Okoljevarstvene razsežnosti sonaravnega prostorskega razvoja Ljubljane. V: Gabrovec, M., Orožen Adamič, M.: Ljubljana – Geografija mesta, Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, Ljubljana, str. 155–162.
- Restoration of Aquatic Ecosystems (1992) National Research Council, National Academy Press, Washington DC.
- Riess, H. (1985) Murstudie. Gedanken zur Gestaltung des Lebensraumes Mur. Dr. Alfred Schachner Gedächtnisfonds.
- Sava – Ljubljana, Študija o možnostih in pogojih izgradnje hidroenergetskih in vodnogospodarskih objektov na Savi v Ljubljani (1987), UI RS, IBE, Elektrogospodarstvo Slovenije, Zveza vodnih skupnosti Slovenije, Skupščina mesta Ljubljane, OVS Ljubljana – Sava, Ljubljana.
- Simoneti, M. (1989) Posebne strokovne podlage za Mali graben, ZIL TOZD LUZ, Sklad stavbnih zemljišč mesta Ljubljane, Ljubljana.
- Simoneti, M., Jankovič, K., Kučan, A. (1997) Ureditev rečnega prostora Ljubljanice od Barja do izliva v Savo, Raziskovalno poročilo, LUZ in BF IKA, MOL, Oddelek za raziskovalno dejavnost in Oddelek za okolje in prostor, Ljubljana.
- Simoneti, M. (1998) Reka v mestu: Voda: raba – varovanje – oblikovanje, Zbornik srečanja DKAS, Ljubljana, str. 78–85.
- Simoneti, M. (2000) Možnosti in priložnosti vmesnih prostorov, Vmesni prostor regije; 16 Sedlarjevo srečanje, DUPPS, Rogaška Slatina, str. 24–30.
- Strokovne podlage s področja varstva naravne in kulturne dediščine za potrebe novega mestnega načrta Ljubljane (1996) MPN 2302, LRZVNKD, Ljubljana.
- Špes, M., Smrekar, A. A., Lampič, B. (2000) Kvaliteta bivalnega okolja v Ljubljani. V: Gabrovec, M., Orožen Adamič, M.: Ljubljana – Geografija mesta, Ljubljansko geografsko društvo, Založba ZRC, str. 163–174, Ljubljana.
- Šuklje, I., Simoneti, M. in dr. (2001) Zeleni sistem mesta, Strokovna podlaga za prostorski plan MOL, UI RS, URBI, LUZ d.d., MOL OU, Ljubljana.
- Vahtar, M. in dr. (2001) Vodne površine in vodno gospodarstvo, Zasnova urejanja in varovanja vodnega sistema, Strokovna podlaga za prostorski plan MOL, LUZ in ICRO, MOL OU, Ljubljana.
- Zakon o urejanju prostora, Ur. list SRS, št. 18/94, 15/89; Ur. list RS, št. 71/93.
- Zakon o varstvu okolja, Ur. list RS, št. 32/93.
- Zakon o vodah, Ur. list SRS, št. 38/81, 29/86; Ur. list RS, št. 15/91.